

Innst. 296 S

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:72 S (2014–2015)

Innstilling frå utenriks- og forsvarskomiteen om representantforslag frå stortingsrepresentantane Liv Signe Navarsete, Kjersti Toppe, Trine Skei Grande, Sveinung Rotevatn, Bård Vegar Solhjell og Karin Andersen om at Noreg skal arbeide for eit forbod mot atomvåpen

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet vert følgjande forslag fremma:

- «1. Stortinget ber regjeringa arbeide for ein internasjonal bindande avtale som forbyr atomvåpen.
2. Stortinget ber regjeringa fremme ei erklæring, eller eit løfte, tilsvarande det løftet Austerrike gav etter den internasjonale konferansen i Wien i desember 2014 om å arbeide for å stigmatisere, forby og avskaffe atomvåpen, også kalla «The Austrian Pledge».
3. Stortinget ber regjeringa ta initiativ til og delta i ei kjernegruppe av land som kan arbeide for eit internasjonalt forbod mot atomvåpen.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Svein Roald Hansen, lederen Anniken Huitfeldt, Marit Nybakk, Kåre Simensen og Jonas Gahr Støre, fra Høyre, Elin Rodum Agdestein, Regina Alexandrova, Sylvi Graham, Øyvind Halleraker og Trond Helleland, fra Fremskrittspartiet, Kristian Norheim, Per Sandberg og Christian Tybring-

Gjedde, fra Kristelig Folkeparti, Astrid Aarhus Byrknes, fra Senterpartiet, Liv Signe Navarsete, fra Venstre, Trine Skei Grande, og fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, viser til at spredning av masseødeleggelsesvåpen utgjør en av de alvorligste truslene mot vår felles sikkerhet. Det er tidligere inngått internasjonale traktater som forbyr kjemiske og biologiske våpen, men ikke atomvåpen. Det vil være svært alvorlig hvis nye land trer inn i atommaktens rekke eller hvis kjernevåpen havner i terroristenes hender. Dette understreker at arbeidet med nedrustning og ikke-spredning av atomvåpen krever langsiktig innsats langs flere spor. Komiteen vil likevel understreke at Norge fortsatt må være en aktiv pådriver i dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at dagens sikkerhetspolitiske situasjon tydeliggjør hvorfor dette er langsiktig arbeid.

Komiteen viser til utenriksministerens brev til komiteen av 22. april 2015, hvor han skriver:

«Regjeringen støtter målet om en verden uten atomvåpen. Dette er et mål Norge har sluttet seg til internasjonalt og er forpliktet av, både gjennom Ikke-spredningsavtalen (NPT) og gjennom NATO, senest ved NATOs toppmøtevedtak i 2014».

Utenriksministeren skriver videre at «I spørsmål om kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning følger Regjeringen samme hovedlinje som forrige regjering», kfr. Prop. 1 S (2013–2014) (UD) hvor regjeringen Stoltenberg slår fast:

«Regjeringen vil arbeide aktivt for å fremme kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning på

grunnlag av NPT og avtalens handlingsplan fra tilsynskonferansen i 2010. Vårt mål er en verden uten atomvåpen».

Komiteen viser til at ikkespredningsavtalen (NPT) i dag er det overordnede rammeverket for nedrustnings- og ikkespredningsarbeidet og hvor denne visjonen er forankret. NPT har tre pilarer: rett til sivil bruk av atomkraft, forbud mot spredning av teknologi til våpenbruk, og atommaktens plikt til nedrustning. Dersom den siste pilaren ikke følges opp, svekkes også muligheten til å fremme de to første.

Arbeidet innenfor NPT-avtalen har vært utfordrende i lengre tid. Til tross for at kjernevåpenarsenalene globalt er redusert med 80 pst. siden den kalde krigen, eksisterer fortsatt 17 000 slike våpen globalt.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til denne mangelen på fremgang og understreker at stater som ønsker fremgang innen internasjonal atomnedrustning, trenger et nytt verktøy i tillegg til ikkespredningsavtalen og tilsynskonferansen.

Komiteen viser til at Norge spilte en sentral rolle i arbeidet med å få på plass en handlingsplan ved siste revisjonskonferanse, hvor målet om en atomvåpenfri verden slås utvetydig fast.

Komiteen viser til at Oslo-konferansen om humanitære konsekvenser av kjernevåpen i 2013, som regjeringen Stoltenberg II tok initiativet til, ga en ny innfallsvinkel og ny energi til arbeidet med atomnedrustning. Det humanitære perspektivet har bidratt til at nedrustningsspørsmålene drøftes mer inngående enn tidligere.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at over 155 land nå er med på initiativet, og at Norge har vært med i en viktig gruppe av 16 land som har drevet arbeidet fremover, den såkalte 16-landsgruppen. Disse medlemmer mener det er viktig at Norge, Mexico, Østerrike og andre land – som så langt har tatt ansvar og vært ledere i det humanitære initiativet – står sammen om å føre dette arbeidet videre. Vi legger til grunn at Norge vil fortsette samarbeidet med andre land innen det humanitære initiativet, og ber i tillegg regjeringen bidra til å danne en kjernegruppe som driver dette arbeidet.

Komiteen viser til brev fra utenriksministeren hvor det påpekes at «Regjeringen har arbeidet aktivt med å følge opp Oslo-konferansen om humanitære konsekvenser og de oppfølgende konferansenes faktabaserte tilnærming» og at «Norge vil bringe resul-

tatene og kunnskapen fra Oslo-konferansen inn i NPT-tilsynskonferansen i april/mai».

Komiteen viser til at vårt medlemskap i NATO er av sentral betydning for norsk sikkerhet. På NATOs toppmøte i Lisboa 2010 ble det vedtatt et nytt og oppdatert strategisk konsept for alliansen, og i 2012 var det en gjennomgang av avskrekkings- og forsvarspolitikken. Dokumentene fra disse møtene og slutterklæringen fra toppmøtet i Wales i 2014 fastslår at NATO slutter opp om NPTs mål om en verden uten kjernevåpen.

Komiteen viser til at i det oppdaterte strategiske konseptet fra 2010 ble visjonen om en verden fri for kjernevåpen uttrykt på denne måten:

«We are resolved to seek a safer world for all and to create the conditions for a world without nuclear weapons in accordance with the goals of the Nuclear Non-Proliferation Treaty, in a way that promotes international stability, and is based on the principle of undiminished security for all.»

Samtidig legger det strategiske konseptet til grunn at NATO bygger sin avskrekkingsstrategi på kjernevåpen.

Dette viser, etter komiteens syn, at arbeidet for å virkeliggjøre visjonen om en verden fri for atomvåpen gjennom balanserte og gjensidige nedrustningsavtaler, er forankret i NATOs strategiske konsept.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet påpeker at i en tid med nye sikkerhetsutfordringer må Norge bidra til samhold og til at NATO forblir en aktiv og troverdig forsvarsallianse. Så lenge det finnes atomvåpen i verden, vil slike våpen også være en del av NATOs avskrekkingsstrategi.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at det heller ikke finnes noen juridiske hindringer for at Norge kan gå i bresjen for å få på plass et forbud mot atomvåpen.

Komiteen viser til at det er ulike synspunkter på hvordan denne visjonen kan virkeliggjøres. Situasjonen i de etablerte nedrustningsprosessene er krevende og fastlåste. Nord-Korea og Iran har atomprogrammer som gir grunn til betydelig bekymring. Risikoen for spredning til nye aktører er reell.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at arbeidet for et internasjonalt forbud mot atomvåpen i dag fremstår som den mest realistiske strategien for å virkeliggjøre visjonen om en verden fri for atomvåpen. Når dette forslaget

behandles, har 107 land allerede lovet å arbeide for å forby atomvåpen. Dette løftet er tidligere kalt «Austrian Pledge», men fra 18. mai 2015 er navnet endret til «Humanitarian Pledge», fordi den har fått så bred internasjonal støtte. Kunnskapen som er kommet frem gjennom det humanitære initiativet har vært sentral i å løfte arbeidet med å få på plass et internasjonalt forbud mot atomvåpen på agendaen. Arbeidet med å få på plass et forbud er en forlengelse av det humanitære initiativet, og disse medlemmer understreker viktigheten av at Norge opprettholder sin lederrolle i dette arbeidet.

Disse medlemmer mener Norge skal slutte seg til «Humanitarian Pledge», eller avgi en egen erklæring med samme innhold, og dermed vise at vi vil arbeide for et internasjonalt forbud mot atomvåpen. Å slutte seg til dette løftet, eller å komme med en tilsvarende erklæring, innebærer heller ingen krav til NATO spesielt, og kan på ingen måte beskrives som et forslag om ensidige tiltak.

Disse medlemmer viser til at dette er et arbeid som vil ta tid. Likevel vil en slik prosess ha viktig normdannende effekt og bidra til å legge press på atomvåpenstatene til å ruste ned.

Komiteen vil fremheve den politiske enigheten i atomforhandlingene mellom Storbritannia, Frankrike, Tyskland, USA, Russland, Kina og Iran som et positivt signal. Dette er et viktig skritt mot en endelig avtale som skal sikre at Irans atomprogram kun brukes til fredelige formål. Komiteen vil i denne sammenheng gi sin fulle støtte til regjeringen i det videre arbeidet internasjonalt for å komme frem til en helhetlig og verifiserbar avtale innen 30. juni.

Komiteen viser til at det humanitære initiativet har skapt fornyet engasjement i arbeidet med nedrustning og ikke-spredning. Det må bygges videre på dette, slik at det steg for steg kan skapes reell framgang og resultater.

Komiteen mener at oppgaven må være å skape et politisk grunnlag for forhandlinger om reduksjon av atomvåpenarsenalene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, mener at dette må lede til en internasjonal konvensjon som regulerer vilkårene for en verden fri for kjernevåpen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener at dette kan åpne for et påfølgende arbeid for en internasjonal konvensjon som regulerer vilkårene for en verden fri for kjernevåpen.

Komiteen påpeker at et sentralt element i et slikt rammeverk vil være mekanismer for å kunne

verifisere at nedrustning faktisk finner sted. Norge og Storbritannia har over flere år arbeidet med verifisering av nedrustning og utviklet metoder for kontroll av destruksjon av atomstridshoder. Dette samarbeidet blir nå videreutviklet. Komiteen peker på det unike ved at en kjernevåpenmakt sammen med en ikke-kjernevåpenstat arbeider sammen om dette, som er av avgjørende betydning for et troverdig rammeverk.

Komiteen viser til høringen om representantforslaget, hvor folkerettsekspert Cecilie Hellestveit fra International Law and Policy Institute viste til at ulike folkerettslige instrumenter, som NPT, humanitærretten og internasjonal miljørett, på ulike måter innebærer at bruk av atomvåpen strider mot disse. Ingen av disse innebærer imidlertid et spesifikt forbud mot atomvåpen, og overflødiggjør således ikke et juridisk rammeverk som uttrykkelig forbyr atomvåpen, på linje med traktatene om kjemiske og biologiske våpen.

Komiteen viser til at utenriksministeren i interpellasjonsdebatten i Stortinget 5. juni 2014 ga uttrykk for at Norge skal fortsette å jobbe for visjonen om en atomvåpenfri verden, og for at vi over tid kan etablere en politisk forståelse for at man trenger et rammeverk rundt denne visjonen. Komiteen støtter dette.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, vil fremheve at Norge må innta en pådriverrolle i det videre arbeidet med å skape en prosess bygget på balansert nedrustning, ikke ensidige tiltak og med det langsiktige mål å lage et juridisk rammeverk som innebærer et forbud mot atomvåpen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet understreker at regjeringen arbeider for en sikrere verden for alle og for å skape muligheter for en verden uten atomvåpen, i tråd med målsettingen i ikkespredningsavtalen og internasjonal stabilitet og sikkerhet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti understreker at Norge må delta – uten å på forhånd ta stilling til sluttresultatet – i internasjonale forhandlinger om en avtale som forbyr atomvåpen, dersom en slik prosess starter opp.

Disse medlemmer viser til at Norge gjennom flere år har prioritert nedrustning i vår utenrikspolitikk og understreker at et slikt arbeid vil være en videreføring av norsk utenrikspolitisk tradisjon, og disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringa arbeide for ein internasjonale bindande avtale som forbyr atomvåpen.»

«Stortinget ber regjeringa fremme ei erklæring, eller eit løfte, tilsvarende det løftet Austerrike gav etter den internasjonale konferansen i Wien i desember 2014 om å arbeide for å stigmatisere, forby og avskaffe atomvåpen, også kalla «The Austrian Pledge».

«Stortinget ber regjeringa ta initiativ til og delta i ei kjernegruppe av land som kan arbeide for eit internasjonalt forbod mot atomvåpen.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, mener Norge må spille en aktiv rolle som pådriver i det internasjonale arbeidet mot spredning av atomvåpen og arbeide langsiktig for et forbud mot slike våpen.

Flertallet mener kampen for et internasjonalt forbud mot atomvåpen trenger at flere land påtar seg en aktiv pådriverrolle. Norge bør være blant disse landene. Spredning av atomvåpen er en alvorlig trussel mot internasjonal fred og sikkerhet. Flertallet vil understreke likheten mellom biologiske, kjemiske og kjernefysiske våpen og den humanitære katastrofen som vil inntre ved bruk eller uhell. Derfor må Norge spille en aktiv rolle som pådriver i det internasjonale arbeidet mot spredning av atomvåpen og arbeide langsiktig for et forbud mot slike våpen.

Flertallet viser til at Norge både som part i ikkespredningsavtalen og som medlem av NATO har forpliktelser om å arbeide for en verden fri for atomvåpen. Flertallet viser bl.a. til at det i NATOs oppdaterte strategiske konsept fra 2010 står at alliansens medlemmer er opptatt av å skape en verden uten kjernefysiske våpen i samsvar med målene i ikkespredningsavtalen, på en måte som fremmer internasjonal stabilitet og er basert på prinsippet om usvekket sikkerhet for alle. Flertallet mener derfor at det langsiktige arbeidet for å oppnå et universelt forbud mot atomvåpen og norsk medlemskap i forsvarsalliansen NATO kan forenes. I det videre arbeidet må det skapes mer effektiv framdrift for en prosess bygget på balansert nedrustning, ikke ensidige tiltak og med det

langsiktige mål å lage et juridisk rammeverk som forbyr atomvåpen.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, anser det viktig at Norge i samsvar med dette utformer en offensiv norsk viljeserklæring om kampen mot atomvåpen – et «Norwegian Pledge» – og arbeider aktivt og langsiktig for en internasjonal, bindende avtale som forbyr atomvåpen.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringa arbeide for ein internasjonale bindande avtale som forbyr atomvåpen.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringa fremme ei erklæring, eller eit løfte, tilsvarende det løftet Austerrike gav etter den internasjonale konferansen i Wien i desember 2014 om å arbeide for å stigmatisere, forby og avskaffe atomvåpen, også kalla «The Austrian Pledge».

Forslag 3

Stortinget ber regjeringa ta initiativ til og delta i ei kjernegruppe av land som kan arbeide for eit internasjonalt forbod mot atomvåpen.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:72 S (2014–2015) – representantforslag frå stortingsrepresentantane Liv Signe Navarsete, Kjersti Toppe, Trine Skei Grande, Sveinung Rotevatn, Bård Vegar Solhjell og Karin Andersen om at Noreg skal arbeide for eit forbod mot atomvåpen – vert å leggje ved møteboka.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 27. mai 2015

Anniken Huitfeldt

leder

Svein Roald Hansen

ordfører

**DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT**

Utenriksministeren

Stortinget
Utenriks- og forsvarskomiteen
v/leder Anniken Huitfeldt
0026 Oslo

Oslo, 22. april 2015

Jeg viser til brev av 25. mars 2015 med anmodning om Utenriksdepartementets uttalelse til Dokument 8:72 S (2014-2015).

Regjeringen støtter målet om en verden uten kjernevåpen. Dette er et mål Norge har sluttet seg til internasjonalt og er forpliktet av, både gjennom Ikke-spredningsavtalen (NPT) og gjennom NATO, senest ved NATOs toppmøtevedtak i 2014.

I spørsmål om kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning følger Regjeringen samme hovedlinje som forrige regjering. Proposisjon 1 S (UD) for 2013-2014 fra regjeringen Stoltenberg slår fast: «Regjeringen vil arbeide aktivt for å fremme kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning på grunnlag av NPT og avtalens handlingsplan fra tilsynskonferansen i 2010. Vårt mål er en verden uten atomvåpen. Oslo-konferansen om humanitære konsekvenser av kjernevåpen i mars 2013, der 128 land deltok, satte denne tilnærmingen på den internasjonale dagsordenen. Regjeringen vil videreføre denne innsatsen, i samarbeid med andre land, sentrale FN-organisasjoner, Røde Kors/ICRC og frivillige organisasjoner.»

Regjeringen har arbeidet aktivt med å følge opp Oslo-konferansen om humanitære konsekvenser og de oppfølgende konferansenes faktabaserte tilnærming. Vi fortsetter å legge vekt på bred deltagelse i disse diskusjonene, og har bl.a. bidratt til å finansiere deltagelse fra utviklingsland til alle tre konferansene.

Norge deltar i ulike kjernegrupper knyttet til det humanitære perspektivet og er tilsluttet fellesinnlegget om humanitære konsekvenser av kjernevåpen. Dette innlegget blir vedtatt i en av kjernegruppene, 16-lands gruppen, hvor Østerrike koordinerer. Innlegget anses å ha vært vellykket i Generalforsamlingens 1. komité. I fjor høst fikk det tilslutning fra 156 land. Innlegget vil bli holdt også under NPTs tilsynskonferanse i New York i april/mai, og vi arbeider for at enda flere land vil kunne slutte seg til.

Det er viktig nå å konsentrere oppmerksomheten om å bidra til en vellykket tilsynskonferanse for NPT. NPT har tre pilarer: Ikke-spredning, nedrustning og fredelig bruk av kjernekraft og –teknologi. De er alle tre viktige. NPT står i en særstilling fordi kjernevåpenmaktene er forpliktet gjennom avtalen, og den utgjør fundamentet for det internasjonale ikke-spredningsregimet.

Norge vil bringe resultatene og kunnskapen fra Oslo-konferansen inn i tilsynskonferansen i april/mai. Det humanitære perspektivet har bidratt til at nedrustningsspørsmålene drøftes mer inngående enn tidligere. Norge vil støtte kommende konferanser som bygger på den samme faktabaserte tilnærmingen og vil bidra til bred deltagelse, inkludert fra kjernevåpenstatene.

Et nytt konkret innspill til NPTs tilsynskonferanse er et felles nordisk arbeidspapir om nedrustning. Et første praktisk skritt som anbefales i arbeidspapiret er å igangsette forhandlinger for å forby produksjon av spaltbart materiale. Videre anbefales fire satsningsområder:

1. Videreføre det humanitære perspektivet
2. Støtte opp om prinsippet om effektiv og verifiserbar nedrustning. Dette er en tilnærming som kan bidra med metoder som fremmer faktisk nedrustning
3. Oppfordre kjernevåpenstatene til å iverksette prosedyrer som forlenger klargjøringstiden for bruk av kjernevåpen
4. Oppfordre til fortsatt innsats for å redusere kjernevåpenenes betydning i de strategiske doktrinene. Hensikten med dette nordiske innspillet er bl.a. å bidra til å skape grunnlag for videre nedrustning

De siste fem årene er det gjennomført reduksjoner i kjernevåpenarsenalet hos de to store kjernevåpenmaktene, USA og Russland, som avtalt i New START-avtalen. Til tross for økt spenningsnivå det siste året fortsetter denne avtalte atomnedrustningen som planlagt.

Norge og Storbritannia har over flere år arbeidet med verifisering av nedrustning. Norske og britiske institusjoner har utviklet metoder for kontroll av destruksjon av atomstridshoder. Det er første gang en kjernevåpenmakt og en ikke-kjernevåpenstat har samarbeidet om disse viktige problemstillingene. Norge vil fortsette dette bilaterale samarbeidet. Arbeidet vil også få et bredere nedslagsfelt gjennom et nylig lansert internasjonalt partnerskap for verifikasjon av kjernefysisk nedrustning. Norge vil være vertskap for det neste plenums møtet under partnerskapet høsten 2015.

Norge vil fortsette å føre en aktiv ikke-spredningspolitikk ved å støtte IAEAs inspeksjonsarbeid og fremme minimering og eliminering av spaltbart materiale. Dette har også vært et viktig tema for Norge under toppmøtene om kjernefysisk sikkerhet (NSS), hvor Norge har deltatt med statsminister i 2010 (Washington), 2012 (Seoul) og 2014 (Haag). NSS er et resultat av president Obamas Praha-tale i 2009, og retter spesielt

oppmerksomheten mot å hindre kjernefysisk terrorisme. Neste toppmøte vil finne sted i USA i 2016.

NATOs kjernevåpenpolitikk har vært oppe til behandling på de tre siste toppmøtene – i Lisboa i 2010, i Chicago i 2012 og i Wales i 2014. Følgende vedtak har vært enstemmige, uten forbehold og besluttet av NATO-landenes stats- og regjeringssjefer:

1. Strategisk konsept fra toppmøtet i 2010
2. NATOs gjennomgang av avskrekkings- og forsvarspolitikken, *Deterrence and Defence Posture Review* (DDPR), fra toppmøtet i 2012
3. Erklæringen fra toppmøtet i Wales i 2014

I NATOs strategiske konsept, som står høyest i hierarkiet av disse dokumentene og på overordnet nivå er bestemmende for NATOs politikk, slås det fast at en hensiktsmessig kombinasjon («an appropriate mix») av kjernefysisk og konvensjonell avskrekking er et kjerneelement i NATOs strategi, og at NATO vil forbli en kjernefysisk allianse så lenge atomvåpen eksisterer. I DDPR ble det ytterligere presisert at en slik hensiktsmessig kombinasjon vil bestå av kjernevåpen, konvensjonelle våpen og missilforsvar. Et annet viktig element var å inkludere som alliert politikk det som allerede er kjernevåpenstatenes negative sikkerhetsgarantier (erklæring om ikke å bruke kjernevåpen mot land som ikke har kjernevåpen, og som har sluttet seg til og overholder sine forpliktelser under NPT). De strategiske kjernevåpnene – og særlig de amerikanske – beskrives som den ytterste garantien («the supreme guarantee») for de alliertes sikkerhet. Samtidig understrekes det at eventuell bruk av kjernevåpen fra alliansens side fremstår som ytterst usannsynlig («extremely remote»).

Alle de tre dokumentene fastslår at NATO slutter opp om NPTs mål om en verden uten kjernevåpen. Alle tre inneholder også tydelige formuleringer om nedrustning og ikke-spredning. Alliansen tar til orde for økt åpenhet om korttrekkende kjernevåpen i Europa, som kan føre frem til reduksjon i antall. Norge arbeider aktivt sammen med en gruppe andre land for at nedrustningsspørsmål skal stå høyt på dagsorden i alliansen.

Å gå inn for et forbud mot våpen som NATOs stats- og regjeringssjefer ved flere anledninger de siste årene har erklært som den ytterste garantien for alliert sikkerhet vil ikke være i tråd med NATOs strategiske konsept. Det vil ikke bli forstått og vil skape splid innad i alliansen, i en tid hvor alliert samhold er viktigere enn på lenge i det nye sikkerhetspolitiske bildet i Europa. Dette er i første rekke et spørsmål om troverdighet og lojalitet som alliert i et meget sentralt spørsmål.

Ifølge anslag gjort av Federation of American Scientists i 2014, har USA og Russland trolig til sammen om lag 15300 kjernefysiske stridshoder. Det er over 93 % av verdens antatte samlede beholdning på 16300. Videre atomnedrustning som kan skape grunnlaget for en verden uten kjernevåpen er derfor avhengig av gjensidig forpliktende avtaler om nedrustning mellom USA og Russland. De to forpliktet seg gjennom New

Start-avtalen fra 2010 til å redusere antallet utplasserte kjernefysiske stridshoder til 1550. USAs president Barack Obama tok i en tale i Berlin i 2013 til orde for nye forhandlinger for å redusere antallet utplasserte strategiske kjernefysiske stridshoder med inntil en tredjedel. I tillegg sa president Obama at USA ville "arbeide med våre NATO-allierte for å søke omfattende («bold») reduksjoner i USA og Russlands taktiske [kjerne]våpen i Europa». Russland har så langt ikke vist vilje til å forhandle med USA om videre kutt i antall kjernevåpen.

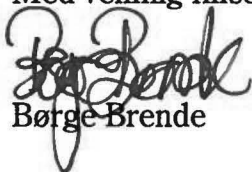
Regjeringen er ikke kjent med at noen andre NATO-land har tatt til orde for et forbud eller har sluttet seg til *Austrian Pledge*. Det er kun tre NATO-land (Norge, Danmark, Island) som til nå har funnet å kunne slutte seg til det ovennevnte fellesinnlegget om humanitære konsekvenser.

Et traktatfestet forbud mot kjernevåpen blir av enkelte sammenlignet med minekonvensjonen og konvensjonen mot klasevåpen. Det blir påpekt at det var motstand blant enkelte NATO-land også mot disse konvensjonene. Det er imidlertid svært vesentlige forskjeller. Landminer og klasevåpen spilte ikke en stor rolle i NATOs forsvarsplanlegging, og de kunne lett erstattes av andre våpen. Kjernevåpen inngår som et nøkkelelement i NATOs avskrekkingsstrategi. De har i dag ingen erstatning som kan gi tilsvarende avskrekkingseffekt.

En annen vesentlig forskjell er at land som hadde anti-personellminer og klasevåpen i sine arsener tok del i forhandlingene og forpliktet seg til å fjerne disse våpnene. Kjernevåpenstatene er i dag tydelige på at de ikke akter å ta del i en prosess som vil lede til en konvensjon mot kjernevåpen. I så fall vil et nytt instrument kun bestå av land som gjennom NPT alt har forpliktet seg til ikke å skaffe seg atomvåpen. Da er lite vunnet og i verste fall vil forhandlinger om en slik konvensjon kunne undergrave NPT og det nåværende ikke-spredningsregimet.

Det er viktig å sikre at NPTs tilsynskonferanse blir så vellykket som mulig, og at vi aktivt hegner om NPT som fundamentet for det internasjonale ikke-spredningsregimet. Norge skal arbeide aktivt for å bidra til å skape de nødvendige forutsetninger for å fremme effektiv nedrustning. Tilsynskonferansen vil være bestemmende for det videre internasjonale nedrustningsarbeidet.

Med vennlig hilsen

Børge Brende